

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บันทึกสังคมไทยของการศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา ซึ่งออกโดยสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2532: 23-24) ได้กล่าวถึงสถานการณ์ทางสังคมที่นับว่ามีความสำคัญมากที่สุดในรอบปี พ.ศ. 2532 ของไทยได้แก่ ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 และได้รับการกล่าวขานอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยประเด็นปัญหาโรคเอดส์ที่ได้รับความห่วงใยเป็นอย่างมากนั้น ได้แก่ การที่ได้มีรายงานการตรวจพบว่า ผู้ป่วยโรคเอดส์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานการณ์โรคเอดส์ถึงเดือนมิถุนายน 2533 ได้พบว่า มีผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อไวรัสเอดส์รวมทั้งสิ้น 18,556 ราย (แยกเป็นชาย 15,461 ราย และหญิง 3,095 ราย คิดเป็นอัตราส่วน 5:1) กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์โดยไม่มีอาการจำนวน 18,366 ราย กลุ่มผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์จำนวน 145 ราย กลุ่มผู้ป่วยโรคเอดส์จำนวน 45 ราย ตายแล้ว 34 ราย เหลือชีวิต 11 ราย (ศูนย์ป้องกันควบคุมโรคเอดส์ 2533: 3) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ วิชาญ วิทยาชัย และคณะ (2532: 53-56) ได้สำรวจพบว่า จำนวนประชากรไทยที่ติดเชื้อไวรัสเอดส์จะเกิดขึ้นกับทุกกลุ่มอายุ และเป็นเรื่องที่น่ากลัวอย่างยิ่ง

โรคเอดส์เป็นภัยทั้งในปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทย สาเหตุการติดเชื้อเอดส์ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและเกี่ยวเนื่องมาจากสาเหตุทางสังคมและพฤติกรรมของคนทั้งสิ้น เช่น โรคเอดส์เป็นปัญหาโสเภณีที่อยู่ในฐานะ "พาหะของโรค" อย่างรุนแรง อีกทั้งพบว่าชายไทยที่ชอบเที่ยวหญิงบริการมีเพียง 10% ที่ใช้ถุงยางอนามัย อันเป็นจุดน่าเป็นห่วงสำหรับชายไทยทุกคน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่มักมีพฤติกรรมทางเพศกับโสเภณีโดยเพื่อนพาไป แนวโน้มว่าเยาวชนและวัยรุ่นซึ่งในปัจจุบันในประเทศไทยมีอยู่ประมาณ 10 ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นราวปีละ 2 แสนคน จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์มากที่สุด เพราะเป็นกลุ่มที่มี

พฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ และการใช้ยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้นสูงกว่าอายุอื่น อีกทั้งจากรายงานของสภาวิจัยแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี 2532: 7) พบว่าการกระจายทางกลุ่มอายุของผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย นับจากรายงานผู้ติดเชื้อครั้งแรกเดือนกันยายน พ.ศ.2527 ถึง 15 สิงหาคม 2532 รวมผู้ติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มอายุ 10-29 ปี จำนวน 4,807 ราย จากจำนวนทั้งสิ้น 9,027 ราย หรือคิดเป็น 54% สาเหตุที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ พบว่า 18.2% จากการมีเพศสัมพันธ์และ 75.8% จากการใช้ยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น ส่วนที่เหลือจะติดจากการรับเลือด ติดเชื้อจากมารดาและไม่ทราบปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์อย่างยั้ง และยั้งนำห่วงมากขึ้นเมื่อพบว่า เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดอย่างมากต่อเนื่องตลอดมา และมีแนวโน้มจะมากขึ้นตามลำดับ ประกอบกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2531: 12) พบว่า "พฤติกรรมของบุคคล" มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาเสพติดกล่าวคือ ผู้ใช้ยาเสพติดจำนวนไม่น้อยจะมีพฤติกรรมก่อนหน้าการใช้ยาในลักษณะที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมไม่มากนักน้อย เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน ลักษณะพฤติกรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การใช้ยาเสพติด เป็นพฤติกรรมที่เริ่มต้นในวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-25 ปีเป็นส่วนใหญ่

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาอย่างมากและรวดเร็ว บางอย่างเด็กและเยาวชนรับมาโดยมิได้ดัดแปลงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีการจัดตั้งสถานเริงรมย์ที่มีส่วนช่วย หรือชักนำเด็กและเยาวชนไปในทางเสื่อมเสีย หรือนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ และการใช้ยาเสพติด เช่น ลานสเก็ต ดิสโกเธค คอฟฟี่ช็อป ประกอบกับสถาบันครอบครัว คือ พ่อแม่พี่น้อง ผู้ปกครอง มีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานน้อยลง ทำให้โอกาสเสี่ยงของเด็กและเยาวชนที่จะติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์ซึ่งอาจเริ่มต้นจากการมีเพศสัมพันธ์ และการใช้ยาเสพติดมีเพิ่มมากขึ้น และจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข (ศูนย์ป้องกันควบคุมโรคเอดส์ 2532: 3-5) ที่ได้ตรวจพบเชื้อเอดส์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนในปัจจุบันประมาณ 10 ล้านคน ติดเชื้อเอดส์ 2,550 คน หรือร้อยละ 27 เป็นเยาวชนชาย 1,933 ราย (76.40%) และหญิง 597 ราย (23.59%) การติดเชื้อเอดส์จากการใช้ยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้นใช้เข็มและกระบอกฉีดยาร่วมกันมากที่สุด รองลงมาเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์สำล่อนของกลุ่มโสเภณีชาย-หญิง ดังที่ นายแพทย์ ธีระ รามสูต (2533:

29-31) ได้กล่าวถึง เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมีการแพร่ติดต่อด้านรักต่างเพศ (Hetero sexual transmission) 'สูงขึ้น' เพราะโสเภณีส่วนใหญ่ที่ติดเชื้อมีอยู่ในวัยเด็กและ เยาวชน รวมทั้งเด็กชายที่ติดยาเสพติดและชายบริการรักร่วมเพศและรักต่างเพศ ซึ่งเยาวชน ชายหญิงเหล่านี้จัดเป็นวัยเจริญพันธุ์ที่มีโอกาสอันพร้อมจะแพร่โรคทางเพศสัมพันธ์ต่อไปในอนาคต

ปัญหาโรคเอดส์นั้นได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ดังที่ ประเวศ วะสี (2531: 61) กล่าวถึง ปัญหาโรคเอดส์ว่า ทำให้สิ้นเปลืองเศรษฐกิจ จำนวนมหาศาลในงบประมาณการป้องกัน การค้นหาผู้ป่วย และการบำบัดรักษา รวมทั้งการสูญเสีย คนอันเป็นทรัพยากรของชาติที่สำคัญในด้านสังคม ผู้ป่วยได้รับความทรมาณทั้งทางร่างกายและ จิตใจ ถูกรังเกียจ เป็นต้น องค์การอนามัยโลก (W.H.O. 1973: 33) ได้เสนอแนวความคิด ในการป้องกันปัญหาโรคเอดส์ไว้ว่า

...การให้ความรู้ด้านการศึกษา คือ แหล่งปฐมภูมิในการป้องกันโรคเอดส์ โอกาสที่ดีที่สุดของมนุษย์ที่จะสามารถหลีกเลี่ยงจากพิษภัยโรคนี้ คือ ต้องเปลี่ยน พฤติกรรมบางอย่างของตน การศึกษาจะมีส่วนร่วมกล่อมเกลายชี้แนะวิถี การดำเนินชีวิตที่สามารถป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ ความรู้จะต้องเห็นได้ชัด มิตัวตน สามารถเข้าใจได้ง่ายเหมาะสมกับวุฒิภาวะของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็เด็กวัยรุ่นหรือผู้มีการศึกษาน้อย...

รวมทั้ง วัฒนา เต่าทอง (2531: 11) กล่าวถึง ความสำคัญและบทบาทของการ ศึกษาต่อการป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากการติดเชื้อโรคเอดส์ว่า

...จากการแพร่ระบาดของอย่างรวดเร็วและรุนแรงของโรคเอดส์ ส่งผลกระทบต่อ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงความมั่นคงของ ประเทศชาติ การป้องกันโรคมิใช่บัดให้เป็นภาระด้านสาธารณสุขแต่ฝ่ายเดียว เพราะตราบเท่าที่โลกนี้ยังไม่อาจค้นคว้าหาวัคซีนป้องกันโรคนี้ได้ มาตรการ เดียวที่จะป้องกันโรคนี้ได้อย่างได้ผลขณะนี้คือ การให้การศึกษานำไปสู่ว พฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และ โลก เอดส์ศึกษาหรือการให้การศึกษารื่องโรคเอดส์ ควรจะสอนก่อนเยาวชน จะก้าวเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์...

กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ (2531: 6-9) ได้พิจารณาถึงความ จำเป็นที่จะต้องให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เกิด ความคิด รวบยอด เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังแต่แรกเริ่มในการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีแนวโน้มจะเบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมปกติหรือพฤติกรรมที่น่าไปสู่การ
 เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ในอนาคต ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกหนังสือที่ ศธ 0607/
 33573 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2530 ถึงกรมต่าง ๆ ในสังกัดที่รับผิดชอบสถานศึกษาให้แจ้ง
 เรื่องการสอนเกี่ยวกับโรคเอดส์เพื่อให้เด็กและเยาวชนวัยรุ่นในสถานศึกษาทุกระดับชั้นได้รับความรู้
 ความเข้าใจและตระหนักถึงความรุนแรงของสถานการณ์โรคเอดส์ รู้ถึงวิธีการป้องกันและ
 สามารถกำหนดบทบาทของตนเองในเรื่องโรคเอดส์ได้อย่างถูกต้อง โดยให้จัดการเรียนการสอน
 ด้วยการสอดแทรกในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น สุขศึกษา พลานามัย สังคมศึกษา
 วิทยาศาสตร์ หรือการจัดกิจกรรมตามโครงการ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดฉายวิดีโอ
 เชิญวิทยากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์มาเล่าให้นักเรียนฟัง เป็นต้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับ
 หลักสูตรใหม่ที่ได้นำมาดำเนินการปรับปรุงให้กำหนดใช้ในปี พ.ศ.2533 เพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้า
 ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524
 ฉบับปรับปรุงใหม่ (กรมวิชาการ 2532: 58) โดยมีเป้าหมายมุ่งเน้น "ให้นักเรียนพัฒนา
 คุณภาพชีวิต โดยให้พัฒนาเขาวินัย มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ มีนิสัย
 ในการปรับปรุงตนเอง และเสริมสร้างอนามัย ชุมชน และการครองชีวิต โดยคำนึงถึงการ
 บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม"

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้สอนเรื่อง "โรคเอดส์และปัญหาโรคเอดส์ในวิชา
 สังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาสามารถยืดหยุ่นต่อการสอนได้ เพราะ
 โรคเอดส์อยู่ในฐานะเป็นปัญหาสังคม ซึ่งครูสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ชี้ให้เห็นถึง
 ผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการแพร่ระบาด รวมไปถึงการป้องกันตนเองและกระตุ้นให้ทุกฝ่าย
 ยอมรับและเคารพสิทธิของผู้ป่วย ดังนั้นครูสังคมศึกษาจะต้องเห็นความสำคัญเรื่องการสอนปัญหา
 โรคเอดส์เป็นผู้ปลูกฝังค่านิยม ความคิด ความเข้าใจ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เรียนต่อ
 ปัญหาโรคเอดส์และผู้ป่วยโรคเอดส์ เช่น มีความรัก ความเห็นใจ ความสงสาร และความ
 เมตตาผู้ป่วย ดังสอดคล้องกับ ภาณุ โดนพิทยคุปต์ (2532: 12) ที่ได้กล่าวถึง ครูสังคมศึกษา
 ว่า ควรเป็นผู้ที่สามารถรับการสอนให้มีชีวิตชีวา คือ สอนให้กว้างและทันสมัย ไม่ใช่สอนไปตาม
 ตำรา ทำนองอ่านมาแล้วบอกไป แต่สอนให้เชื่อมโยงกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมขณะนั้น สัมพันธ์
 กับชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน เพราะทฤษฎีการเรียนรู้ได้ยืนยันแล้วว่า การเรียนรู้จะดีขึ้น
 หากนักเรียนเห็นว่า สิ่งที่จะเรียนนั้นมีความหมาย มีความสำคัญ นั่นคือ ครูต้องฉลาดเลือกนำ

เรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักสูตรห้องเรียน หรือมาประกอบการสอน อาจ โดยการยกตัวอย่าง ขยายความ หรือเทียบเคียงเปรียบเทียบ และเหตุผลสำคัญที่ต้องให้มีการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะนักเรียนระดับนี้เป็นเยาวชนอยู่ในวัยที่ใกล้ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในสังคมในอนาคต และโรคเอดส์ก็เป็นเรื่องที่สอนได้ดีในระดับมัธยมศึกษา การที่เยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมป้องกันตนเองจากปัญหาโรคนี้ได้

ในฐานะผู้วิจัยเป็นครูสังคมศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักถึงปัญหาโรคเอดส์ที่จะเกิดกับมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต การจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพ เพราะครูสังคมเป็นผู้ที่ต้องนำเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ให้ผู้เรียนได้ตระหนักและรู้จักตัดสินใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมบนพื้นฐานของเหตุผลด้วยตนเอง แต่ลำพังการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันตนจากโรคเอดส์ ครูผู้สอนจะต้องใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ถูกต้องประกอบกับในปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ ผู้วิจัยยังมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าว เพราะผลจากการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล
2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรเป็นครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2533

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครูสังคมศึกษา หมายถึง ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2533

ปัญหาโรคเอดส์ หมายถึง ปัญหาสังคมประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของประชาชน อันเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ อันมีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศชาติ

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ได้
2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารในการจัดอบรมและสัมมนาเชิงปฏิบัติการแก่ครูสังคมศึกษาในการเสริมสมรรถภาพทางการสอนของรัฐ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป